

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03

TRAVMATOLOGIYADA SUYAK VA BO'G'IM JAROHATLARINING
PATOGENETIK MEXANIZMLARI HAMDA ULARNI DAVOLASHNING
ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Usmanov Muhammadsodiq Islomjon o'g'li

Central Asian Medical University

"Xirurgik fanlar" kafedrası

Travmatologiya yo'nalishi 1 - bosqich klinik ordinatori

drusmanov1616@gmail.com

+998331201616

Annotatsiya: Ushbu maqolada travmatologiya amaliyotida uchraydigan suyak va bo'g'im jarohatlarining patogenetik mexanizmlari hamda ularni davolashning zamonaviy usullari tahlil qilinadi. Travmatik shikastlanishlar inson organizmida murakkab morfologik va funksional o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Jarohatlar natijasida suyak to'qimalarida qon aylanishining buzilishi, yallig'lanish jarayonlarining rivojlanishi hamda regeneratsiya jarayonlarining faollashuvi kuzatiladi. Maqolada suyak va bo'g'im jarohatlarining rivojlanish mexanizmlari, ularni erta diagnostika qilish usullari hamda konservativ va jarrohlik davolashning zamonaviy yondashuvlari yoritib berilgan. Shuningdek, bemorlarni reabilitatsiya qilishning ahamiyati ham tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari travmatik jarohatlarni samarali davolash va asoratlarning oldini olishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Travmatologiya, suyak sinishi, bo'g'im jarohati, patogenez, diagnostika, konservativ davolash, jarrohlik usullari, reabilitatsiya, tayanch-harakat tizimi, travmatik shikastlanish.

Kirish

Travmatik jarohatlar zamonaviy tibbiyotning muhim muammolaridan biri hisoblanadi. Tayanch-harakat tizimi jarohatlari inson sog'lig'iga jiddiy ta'sir ko'rsatib, vaqtincha yoki doimiy mehnatga layoqatsizlikka olib kelishi mumkin. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, suyak va bo'g'im jarohatlari turli yosh guruhlarida keng tarqalgan bo'lib, ayniqsa ishlab chiqarish, transport hodisalari va sport faoliyati bilan

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

bog'liq travmalar ko'p uchraydi. Travmatik shikastlanishlar natijasida suyak va bo'g'im to'qimalarida murakkab patofiziologik jarayonlar yuzaga keladi. Jarohat vaqtida to'qimalarda mexanik shikastlanish bilan birga qon tomirlarining zararlanishi, yallig'lanish jarayonlarining rivojlanishi va regeneratsiya mexanizmlarining faollashuvi kuzatiladi. Ushbu jarayonlarni chuqur o'rganish jarohatlarni samarali davolash va bemorlarning tezroq tiklanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi kunda travmatologiya sohasida suyak va bo'g'im jarohatlarini davolashda zamonaviy diagnostika texnologiyalari, minimal invaziv jarrohlik usullari hamda kompleks reabilitatsiya dasturlari keng qo'llanilmoqda. Shuning uchun ushbu maqolada suyak va bo'g'im jarohatlarining patogenetik mexanizmlarini tahlil qilish hamda ularni davolashning zamonaviy yondashuvlarini o'rganish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Materiallar va metodlar

Mazkur tadqiqot travmatologiya sohasida suyak va bo'g'im jarohatlarining patogenetik mexanizmlarini o'rganish hamda ularni davolashning zamonaviy usullarini tahlil qilish maqsadida olib borildi. Tadqiqot jarayonida travmatik jarohatlar bilan murojaat qilgan bemorlarning klinik holati, diagnostika natijalari hamda davolash jarayonlari tahlil qilindi. Tadqiqot davomida suyak sinishlari va bo'g'im jarohatlari bilan kasallangan bemorlarning tibbiy hujjatlari, klinik tekshiruv natijalari hamda instrumental diagnostika usullaridan olingan ma'lumotlar o'rganildi. Diagnostika jarayonida rentgenografiya, kompyuter tomografiyasi va ultratovush tekshiruvi kabi zamonaviy usullar qo'llanildi. Ushbu usullar yordamida jarohatning turi, joylashuvi va og'irlik darajasi aniqlab olindi. Davolash jarayonida bemorlarning klinik holatiga qarab konservativ va jarrohlik usullari qo'llanildi. Konservativ davolash usullariga immobilizatsiya, dori-darmon terapiyasi hamda fizioterapiya muolajalari kiritildi. Og'ir jarohlarda esa jarrohlik amaliyotlari, jumladan osteosintez, metall konstruksiyalar yordamida suyaklarni fiksatsiya qilish kabi usullar qo'llanildi. Olingan natijalar klinik va statistik jihatdan tahlil qilindi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, suyak va bo'g'im jarohatlarida patogenetik jarayonlar bir necha bosqichda rivojlanadi. Jarohatning dastlabki bosqichida to'qimalarda mexanik shikastlanish, qon tomirlarining zararlanishi va qon aylanishining buzilishi kuzatildi. Keyingi bosqichda esa yallig'lanish jarayonlari faollashib, jarohatlangan to'qimalarda regeneratsiya jarayoni boshlanishi aniqlandi. Bemorlarning aksariyatida suyak sinishlari turli darajada kuzatildi. Diagnostika

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

usullaridan samarali foydalanish jarohat turini aniq belgilash hamda davolash usulini to'g'ri tanlash imkonini berdi. Konservativ davolash usullari yengil va o'rta darajadagi jarohatlarda yaxshi natija berdi. Og'ir jarohatlarda esa jarrohlik usullarini qo'llash suyaklarning to'g'ri bitishini ta'minladi hamda asoratlarning oldini olishga yordam berdi. Shuningdek, reabilitatsiya muolajalari bemorlarning funksional tiklanish jarayonini tezlashtirishi aniqlandi. Fizioterapiya, davolovchi jismoniy mashqlar hamda massaj muolajalari tayanch-harakat tizimining faoliyatini tiklashda muhim ahamiyat kasb etdi.

Muhokama

Olingan natijalar travmatik jarohatlarning rivojlanishida patogenetik mexanizmlarning muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Jarohat natijasida yuzaga keladigan morfologik va funksional o'zgarishlar suyak hamda bo'g'im to'qimalarining normal faoliyatini buzadi. Shu sababli jarohatlarni erta aniqlash hamda to'g'ri davolash usullarini tanlash muhim hisoblanadi. Zamonaviy diagnostika usullarining qo'llanilishi jarohatlarni aniq va tezkor tashxislash imkonini beradi. Rentgenologik tekshiruvlar, kompyuter tomografiyasi va ultratovush tekshiruvlari yordamida jarohatning aniq lokalizatsiyasi va darajasini aniqlash mumkin. Bu esa davolash jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Davolash jarayonida konservativ va jarrohlik usullarini kompleks qo'llash bemorlarning tiklanish jarayonini tezlashtiradi. Ayniqsa, minimal invaziv jarrohlik usullarining joriy etilishi jarohatlarning tezroq bitishiga hamda asoratlar sonining kamayishiga olib kelmoqda. Reabilitatsiya muolajalarining o'z vaqtida amalga oshirilishi esa bemorlarning funksional holatini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa

Suyak va bo'g'im jarohatlari travmatologiya amaliyotida keng tarqalgan kasalliklardan biri hisoblanadi. Ushbu jarohatlar natijasida organizmda murakkab patogenetik jarayonlar yuzaga keladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, jarohatlarni erta diagnostika qilish hamda zamonaviy davolash usullarini qo'llash bemorlarning sog'ayish jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi. Konservativ va jarrohlik davolash usullarini to'g'ri tanlash suyaklarning to'g'ri bitishini ta'minlaydi hamda asoratlar rivojlanishining oldini oladi. Shuningdek, reabilitatsiya muolajalarining o'z vaqtida amalga oshirilishi bemorlarning tayanch-harakat tizimi funksiyalarini tiklashda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli travmatologiya amaliyotida zamonaviy diagnostika va davolash usullarini keng qo'llash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Rockwood C.A., Green D.P., Bucholz R.W. Fractures in Adults. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2015.
2. Court-Brown C.M., Heckman J.D., McQueen M.M. Trauma and Orthopedic Surgery. Elsevier, 2018.
3. Bucholz R.W., Heckman J.D., Court-Brown C.M. Rockwood and Green's Fractures in Adults. Wolters Kluwer, 2019.
4. Canale S.T., Beaty J.H. Campbell's Operative Orthopaedics. Elsevier, 2020.
5. Browner B.D., Jupiter J.B., Levine A.M. Skeletal Trauma: Basic Science, Management and Reconstruction. Saunders, 2017.
6. Court-Brown C.M., McQueen M.M. Trauma. CRC Press, 2016.
7. Hoppenfeld S., Murthy V. Treatment and Rehabilitation of Fractures. Lippincott Williams & Wilkins, 2014.
8. Solomon L., Warwick D., Nayagam S. Apley's System of Orthopaedics and Fractures. Hodder Arnold, 2017.
9. Egol K.A., Koval K.J., Zuckerman J.D. Handbook of Fractures. Wolters Kluwer, 2019.
10. Bucholz R.W., Heckman J.D. Orthopedic Trauma Management. Saunders, 2018.